

TERRA INCOGNITA

Idén tizedik alkalommal rendezték meg az érdi Magyar Földrajzi Múzeum szervezésében a világjáró karsztkutató és földrajztudós, Balázs Dénes nevét viselő Tudománytörténeti Konferenciát. Az eseményre 2017. szeptember 7-én került sor, Terra Incognita – Fehér foltok a tudománytörténet műhelyeiből címmel az impozáns múzeumépület előadótermében.

Göran Wahlenberg, a svéd orvos-botanikus 1813–1814 között az Északnyugati-Kárpátokban folytatott, elsősorban növényföldrajzi kutatásait *Lendvai Tímár Edit* földrajztanár, az ELTE Természettudományi Karának doktorandusza ismertette. Az előadásban Wahlenberg írásaiból idézett, kiderült, milyenek is látta egy külföldi tudós ember a korabeli Magyarországot: „arab természetű a levegő, amely az élőlények számára sok módon ártalmas, az utazó számára egyenesen életveszélyes, de a növényzetnek csodálatos módon kedvező.” A svéd

során megfigyelői feladatokat látott el, és akinek színes, részletes leírásai jelentős geográfiai értéket képviselnek. Az előadóteremben berendezett *Inverse Everest 2016* című fotókiállítás is sokak figyelmét megragadta. A szeptember 24-éig megtekinthető időszaki tárlat bemutatja a Kaukázus nyugati peremvidékén elhelyezkedő, Krubera-Voronya-barlangba indult magyar expedíciós csoport több hetes kutatómunkáját, megpróbáltatásait, sikerét.

A konferencia második „felvonásában” a főszerep leginkább a térképészetnek jutott. Gercsák Gábor, az

külföldi olvasók számára is megfelelő minőségben elérhetőek legyenek. Rengeteg kiadvány készül ennek szellemében, amelyek számtalan magyarországi természetföldrajzi nevet tartalmaznak, azonban nagyon zavar, hogy ezek többféle alakban fordulnak elő. Az előadó figyelmeztetett: a könyvek és térképek névanyaga az évszázadok során nem volt összhangban, akár még egy adott angol nyelvű kiadványon belül sem. Napjainkban is előfordul, hogy esetleg valamely internetes forrásban a különböző földrajzi egységek tekintetében az Alföld, a Mátra, az



Grafika Göran Wahlenbergről

utazó leírásai kiváló forrásmunkáknak számítanak, mivel korábban a tudományban fehér foltként megjelenő területeket is bejárta, melyekről a növényföldrajzi megfigyelések mellett geológiai, geomorfológiai feljegyzéseket és útvonalterképeket is készített.

Az előadássorozat első felében szó esett még az Érdén 1829 és 1831 között bekövetkezett, korabeli feljegyzésekből ismert járványos megbetegedésekről, a helyiek által nagy becsben tartott, az ifjúságot közösséggé kövácsoló érdi tudós plébánosról, Füstös Antalról, valamint arról a magyar vezérkari századosról, Dáni Béláról, aki az orosz-japán háború

ELTE Térképészeti és Geoinformatikai Tanszékének docense rendkívül aktuális témával érkezett, *Hogyan hivatkoznak angolul földrajzi neveinkre?* címmel. Az utóbbi két évtizedben ugyanis egyre nagyobb igény mutatkozik arra, hogy hazánk legújabb geográfiai eredményei a

Írott-kő és a Kékes akár 4–5 változatban is szerepel. A megbízhatatlan források miatt az oktatásban is problémák léphetnek fel, például a két tanítási nyelvű iskolákban. Gercsák Gábor reményei szerint a készülő új nemzeti atlaszhoz várhatóan lesz angol nyelvű kiegészítő segédlet is,



Inverse Everest – kép a kiállításról

TELEKI SÁMUEL-ÉREM

A konferencián került sor a Teleki Sámuel-érem átadására. Az Afrika-kutatóról elnevezett kitüntetést 1990-ben alapították, Balázs Dénes saját kezűleg alkotta meg a díj elnyerésének követelményrendszerét: a Magyar Földrajzi Társaság és Érd városa adományozza azoknak a személyiségeknek, akik a tudománytörténeti kutatások és külföldi utazások eredményeit adják közre magas színvonalon. A díjazott idén Szabó József professzor lett, az érmet Gábris Gyula, a Társaság elnöke és T. Mészáros András érdi polgármester közösen adták át. Szabó József elsősorban a földrajz területén végzett tudománytörténeti munkásságáért: felfedező, oktató, tudósok élettörténetének a kutatásáért kapta meg az elismerést. Ezenkívül számos expedíciót vett részt, amelyekről nagyszerű tudományos publikációk születtek, és konferenciákon, előadások formájában is beszámolt.



(BOROS SÁNDOR FELVÉTELE)



A konferencia résztvevői
(BOROS SÁNDOR FELVÉTELE)

amelyben már földrajzi neveink angol megfelelői következetesen és kifejezően jelennek meg.

A *Lipcei Egyetem* doktorandusza, Segyevy Dániel Zoltán, *Térképűvek Trianon árnyékában* című prezentációjában egy magyar vonatkozású térképészeti vállalkozást mutatott be. A britek az első világháborút lezáró párizsi béketárgyalásokra eredetileg egy osztrák-magyar etnikai viszonyokat feltáró atlaszt terveztek, melynek végül csak a Magyarországra vonatkozó része készült el. Az előadó elmondta, hogy az atlasz térképtörténeti jelentőségű, hiszen az etnikai térképészet területén akkor újnak számító, álzovonalas módszerrel ábrázolták az anyanyelvi összetételt, illetve a népsűrűséget. Ez egyfajta tematikus ábrázolási mód, amelyet B. C. Wallis brit geográfus alkotott meg, hogy az etnikai és nyelvi eloszlás szemléletesebb és áttekinthetőbb le-

gyen. A térképso-rozat az egyes régiókat sajátos felosztásban ábrázolta, melyek már elnevezésükben is tudatos nemzeti-ségi és politikai szempontrendszert tükröztek. Segyevy Dániel

ügyminisztérium állományába. Teljesítménye révén azonban leküzdötte a nehézségeket, s a Teleki Pállal együtt töltött időszak meghatározó volt szemléletére, gondolkodásmódjára; nála doktorált és később közvetlen munkatársa lett. Rengeteget utazott, már egész fiatalon fontos tárgyalásokon vehetett részt, melyekről számos jegyzetet, elemzést készített, rendkívüli tapasztalatra és emberismeretre tett szert. Miniszteri titkárként nagy titkok tudója volt, aki Kubassek Jánosnak egy 1992-es liszaboni út során exkluzív interjút adott. Ujpétery Elemér e felvétele-n Teleki Pál öngyilkosságának megrendítő és drámai részleteibe avatta be a hallgatóságot.

Nóvé Béla történész prezentációjában áttekintette a Francia Idegenlégió történetét, majd néhány kiemelt epizód felvillantásával bemutatta, hogy hon-

fitársaink bizony már jónéhány évtizede erősítik a Légió sorait. *Patria Nostra – 56-os menekült kamaszok a Francia Idegenlégióban* című filmje az 1956-os forradalom leverése után elmenekült sok ezer kamasz közül néhány olyan fiú történetét mutatja be, akik az itthoni harcok befejeződésével a Francia Idegenlégióban folytatták életüket. Néhányan eltűntek vagy elestek, míg mások a vasszügyönyön át, vagy annak lebontása után, nem kevés hányattatás árán hazatértek.

SZOUCEK ÁDÁM



A konferenciának az érdi Magyar Földrajzi Múzeum épülete adott otthont (SZOUCEK ÁDÁM FELVÉTELE)

gy gondolja, hogy az atlasz a magyar vonatkozású, földrajzi szempontú békeelőkészületek egyik legfontosabb dokumentuma.

Kubassek János múzeumigazgató, földrajzkutató Ujpétery Elemérről, Teleki Pál leghűségesebb tanítványáról beszélt, akit már gyermekkorától nagyon érdekelt a földrajz, felnőve pedig érdeklődése egyre inkább a diplomata pálya felé terelődött. Azonban ez nem ment könnyen, tette hozzá az előadó. Kezdetben, mivel szerény anyagi háttérrel rendelkezett, nem akarták felvenni a Kül-